

I Aaret 1872—73 højtideligholdtes Reformationsfesten Mandagen den 11te November 1872. Talen holdtes af Professor, Dr. H. d'Arrest. Indbydelseskiftet indeholdt en Afhandling af samme: „Undersøgelser over de nebulose Stjerner i Henseende til deres spektralanalytiske Egenskaber“. 82 S. 4to. Festen i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag fandt Sted Onsdagen den 16de April 1873. Talen holdtes af Universitetets Rektor, Professor matheseos, Dr. A. Steen. („Universitetet og Folkeligheden“. Udkommet i Kbhvn. 1873.) Indbydelseskiftet indeholdt en Afhandling af samme: „Integration af lineære Differentialligninger af anden Orden ved Hjælp af Kjædebrøker“, med Forord. 66 S. 4to.

VIII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

I det følgende er intet optaget om de Samlinger og Anstalter, for hvis Vedkommende der i Tidsrummet 1871—73 ikke er foregaaet noget af særlig Interesse eller Betydning for det paagjældende Instituts Virksomhed.

Meddelelserne om Samlingernes Økonomi vil findes neden for i Afsnittet om Universitetets og Kommunitetets økonomiske Anliggender.

1. Universitetsbibliotheket.

Ved en i Følge Hans Majestæt Kongens Befaling foretaget Omordning af den under det kgl. Haandbibliothek hørende Land- og Søkortsamling viste det sig, at der i denne fandtes et saa betydeligt Antal af Doubletter, at disse maatte antages at ville kunne danne et væsentligt Grundlag for en selvstændig Kortsamling. I denne Anledning meddelte Overhofmarskallatet under 21de April 1871 Konsistorium, at Hs. Maj. havde bemyndiget dette til at tilbyde Universitetet disse Doubletter til Optagelse i Universitetsbibliotheket som en selvstændig Del af dette, dog med den Betingelse, at der blev sikret Samlingen en saadan fremtidig Vedligeholdelse og Udvidelse, at den i Tidens Løb kunde komme Videnskaben til sand og varig Nytte, og begjærede Konsistoriums Meddelelse om, hvorvidt og hvorledes Gaven ønskedes modtaget. Efter at Universitetsbibliothekaren, hvis Erklæring Konsistorium havde begjært, havde ytret, at Bibliotheket, hvor meget det end paaskjønnede Hs. Maj.s Tilbud, dog maatte anse det for rettest, at Samlingen ikke opretholdtes som en selvstændig Samling, noget, man altid havde været imod, og som man ogsaa havde afværget ved den store Classenske Gave, og efter at man havde forvissat sig om, at der ikke af Hs. Maj. vilde blive fremsat nogen bestemt Fordring i saa Henseende, udbad Konsistorium, som bifaldt Universitetsbibliothekarens Anskuelse, sig i Skrivelse af 31te Maj 1871 Ministeriets Tilladelse til at modtage den nævnte kongelige Gave, dog saaledes, at der ikke til Modtagelsen knyttedes nogen Betingelse, hvilken Tilladelse af Ministeriet blev givet under 16de Juni s. A. Gaven modtoges derefter og indordnedes paa sædvanlig Maade i Bibliotheket.

Hs. Maj. Kongen har ogsaa senere vist sin varme Interesse for Universitetsbibliotheket, idet han i det paafølgende Aar paa ny skjænkede dette en Del Doubletter af Land- og Søkort, som senere vare udsøndrede af det kgl. Haandbibliothek.

— Efter at der i Tidernes Løb var opsamlet en større Samling af Doubletter af Bøger, bleve disse bortsolgte ved offentlig Auktion i September 1872. Det samlede Udbytte af Auktionen udgjorde, efter at alle Udgifter vare fradragne, 825 Rd. 10 Sk. Da Universitetsbibliothekaren ansaa det for meget ønskeligt, at dette Beløb kom Bibliotheket selv til gode, dels af Hensyn til de foregede Udgifter, som Kulprisernes Stigning havde foraarsaget, dels fordi han ansaa det for meget magtpaaliggende at anskaffe saa meget som muligt af de kostbare Afbildningerne, der udgives af de forskjellige Samlinger i „British Museum“, gjorde Konsistorium i Skrivelse af 14de December 1872 fornøden Indstilling herom til Ministeriet, der derefter under 9de Januar 1873 bevilgede, at det nævnte Beløb i dette Øjemed stilledes til Universitetsbibliothekarens Raadighed.

2. Den botaniske Have.

Af „Beretning om Universitetets botaniske Have for Aarene 1871—73“ af den konstituerede Direktør, Prof., Dr. Joh. Lange (Kjøbenhavn 1874) tages efterstaaende Meddelelser, som indeholde en Oversigt over de i Trienniet 1871—73 foretagne Arbejder i Haven og over de i denne Periode stedfundne Forandringer, Havens Samlinger vedkommende.

a. Haven i Almindelighed.

α. Den egenlige botaniske Have.

Ved Siden af de til Havens Drift og Vedligeholdelse fornødne Arbejder, der saa vel i Friland som i Væxthusene have gaaet deres sædvanlige Gang, har der i dette Tidsrum, der kan betegnes som en Overgangs- og Forberedelses-Periode til den forestaaende Overflytning til den nye botaniske Have, været udført forskjellige og til Dels omfattende Arbejder uden for den sædvanlige Orden, og samtidigt hermed er Havens hidtilværende Areal blevet ikke lidet formindsket. Da den nye Haves Anlæg senere vil blive Gjenstand for en mere udførlig Beretning, skal her ikke medtages de med særligt Hensyn til samme foretagne forberedende Foranstaltninger, uden for saa vidt de tillige vedkomme den ældre botaniske Have.

Ved de i Anledning af Havens forestaaende Flytning, efter Forhandling mellem Kultus- og Finantsministeriet, iværksatte Afstaaelser af den botaniske Haves Grund til Staten har Haven i disse 3 Aar i alt mistet et Areal af 11,412 □ Alen. Denne Indskrænkning i Havens Omfang, i Forening med de forberedende Arbejder i den nye botaniske Have, har nødvendiggjort forskjellige Omplantninger af de Træer eller Urter i den ældre Have, som maatte ønskes bevarede for denne, eller i sin Tid overflyttede til den nye Have, og tillige betydelige Jordarbejder, sigtende dels til at raade Bod paa de ved de idelige Omflytninger foraarsagede Forstyrrelser, dels til Bevaring for og Overflytning til den nye Have af den brugbare Jord fra de til Byggegrund afgivne Arealer.

De omtalte Afstaaelser af botanisk Haves Grund ere, ordnede efter Tidsfølgen, følgende:

1871, den 5te December, afgaves den lille halvrunde Park med nærmest tilstødende Areal, i alt 1512 □ Alen. De i Parken voxende Vandplanter bleve dels overflyttede til Havens andre Parker, dels plantede i Potter for senere at benyttes i den nye Have. Det ved Parken staaende store Exemplar af *Taxodium distichum* blev ved Maskine henflyttet til et andet Sted i Haven for senere ligeledes at overføres til den nye Have. Ved samme Lejlighed bleve de ved Parken paa den afstaaede Grund staaende Halvtagsskure overførte til en anden Plads i Haven.

1872, den 20de Februar, afstodes 2,212 □ Alen af Havens sydlige Del, og samme Aar, den 31te Marts, blev endvidere afgivet 4,508 □ Alen, indbefattende den større Park ved Mønten samt de nærmest tilstødende Kvarterer, der dels havde været beplantede med Træer, dels benyttede til toaarigt Frilandskvarter. Herved foranledigedes følgende Arbejder: a) Af det toaarige Kvarter afgravedes Muldjorden i omtrent 1 Alens Dybde og henførtes til den nye Haves Grund, de toaarige Planter saaedes i Potter, for senere at kunne udplantes paa passende Sted til Frøavl for det kommende Aar; b) Jordmagasinet, som fandtes paa det afgivne Stykke, blev flyttet til den øvre Del af Haven; c) af Møntparken bleve samtlige Vandplanter optagne og flyttede til den eneste tilbageblevne lille Park og Grøfterne der omkring; da Havens ene Vandledning gik igjennem det afstaaede Stykke, maatte der lægges en ny, omtrent 40 Alen lang Ledning for at sætte Vandhanerne i denne Del af Haven i Forbindelse med de øvrige Vandledninger; d) blev det nødvendigt at rydde et stort Antal Træer; disse bleve, for saa vidt de ikke vare ældre og værdiløse Exemplarer, midlertidigt henflyttede til andre Steder i Haven, hvor Plads kunde skaffes til Veje, bl. a. er den store *Paulownia imperialis* flyttet, for at bevares til Udplantning i den nye Have; enkelte Exemplarer flyttedes til den midlertidige Planteskole paa Glaciet. Det store Exemplar af Hvidpilen (*Salix alba*) blev dog indtil videre bevaret paa sin Plads ved den sydlige Ende af Møntparken. Denne mægtige Pil, en af de største i Danmark (omtrent 70 Aar gammel), har dog senere ved Stormen i November 1872 mistet en af Hovedgrenene, og Tabet ved dens sandsynligvis uundgaaelige Rydning, naar Havens hele øvrige Areal skal afgives til Bebyggelse, vil derfor nu være mindre beklageligt.

1873, den 1ste Maj, afgaves endelig 3,180 □ Alen af Havens sydlige (i 1843 erhvervede) Del; herved afskares et Stykke fra Haven, beliggende Syd for Holbergsgadens Gjennemskjæringslinie. Dette fraskilte Areal, som Havens Bestyrelse ikke turde afgive, forinden den nye Have var færdig til Modtagelse af de Planter, til hvis Anbringelse det midlertidig maatte formodes at blive nødvendigt, ligger dog meget ubekvent for Kulturen, og dets Brug hindres ved de tilstødende Gaders Højde og de tæt op til Plankeværket liggende Bunker af Fyld, hvorfor det i den nærmeste Fremtid vil blive opgivet. — De Træer eller urteagtige Planter, der fandtes paa det sidst afgivne Areal, ere, ligesom ved de tidligere Afstaaelser, flyttede dels til andre Pladser i Haven, dels til den nye botaniske Haves Planteskole, for saa vidt de ikke allerede i Foraaret 1873 kunde anbringes paa den for dem bestemte Plads i den nye Haves Arboret. De saa vel i dette som i det foregaaende Aar omplantede større Træer, der senere skulle anbringes i den nye botaniske Have (*Taxodium distichum*, *Quercus Cerris*, *Paulownia o. fl.*) henstaa endnu i den ældre Have og trives hidtil vel, saa at det

tør haabes, at deres Flytning til den for dem endelig bestemte Plads vil lykkes, naar den sker med behørig Omhu paa den til Flytningen mest passende Aarstid.

Den strænge Vinter 1870—71 foraarsagede ikke ubetydelige Tab af Frilandsplanter, især af fleraarige urteagtige Planter (alene i det perennerende Kvarter tabtes omtrent 90 Arter); derimod var Tabet af Træer forholdsvis ringere, end man havde turdet vente. Et stort Exemplar af *Hibiscus syriacus* frøs helt bort, ligesaa et Exemplar af *Hedera colchica* (Roegneriana); men de øvrige, som lede mere eller mindre i denne usædvanlig strænge Vinter, f. Ex. flere Buskvæxter, der frøs ned til Jorden, ere for største Delen atter komne til Kræfter.

I Væxthusene har der i de senere Aar vist sig meget følelig Trang til Plads, og det var kun af Hensyn til den længe forberedede nye Have, at der ikke kunde være Tale om Bygning af et nyt Væxthus i den ældre Have. For saa vidt muligt at søge raadet Bod paa denne meget følelige Ulempe, der var til stor Skade for Planternes naturlige og frodige Udvikling, blev en Udvidelse af de ældre Væxthusrum udført paa Foranstaltning af Komiteen for den nye botaniske Haves Anlæg, idet Palmehuset sammenbyggedes med det varme Væxthus Nr. 3, hvorved der vandtes et Areal af 125 □ Alen. Ved denne Forholdsregel, hvis Udførelse tilendebragtes i Januar 1872, lykkedes det midlertidig at skaffe bedre Plads til en Del af Varmhusplanterne, som derved ere blevne i Stand til at opnaa en fyldigere og naturligere Udvikling; dog er Pladsen allerede nu igjen saa optaget, at den endelige Overflytning til de nye Væxthuse imødeses med Længsel.

Samtidigt med denne Udvidelse foretoges en Omplantning af næsten alle de i Baller værende Varmhusplanter (kun 5 af de allerstørste omplantedes ikke). En værdifuld Forøgelse af Varmhusets Indhold modtoges i 1872, idet Baron F. v. Müller i Melbourne skjænkede Haven to 9' høje Exemplarer af den træagtige Brægne *Dicksonia antarctica*. Disse, der modtoges i Skikkelse af rod- og bladløse Stammer, bleve, efter at have gjort Rejsen over Verdenshavet, anbragte i Palmehuset, og begyndte snart efter Plantningen i det varme og fugtige Rum at skyde Rødder, saa at de i det første Aar afgave et pragtfuldt Skue. I den sidste Vinter (1873—74) have de vist sig noget svagere, idet Hjerteskuddets Udvikling gaar langsommere for sig, og ingen nye Rødder ere brudte frem, da det af Mangel paa Plads har været nødvendigt at lade dem forblive i Palmehuset.

Et Krydsningsforsøg, foretaget i 1872 ved Befrugtning af *Ceratozamia robusta* med Støvet af *C. brevifrons*, lykkedes, saaledes at der i Aar haves nye Frøplanter, fremkomne af denne Befrugtning.

Den ene Afdeling af Koldhuset blev i en Del af Sommeren 1871 overladt til Stud. mag. Samsøe-Lund, som ønskede der at foretage Forsøg med Hensyn til forskellige Planters Spiring.

Der har i disse 3 Aar, ligesom tidligere, i den botaniske Have fundet en livlig Omsætning Sted saa vel af levende Planter som af Frø, idet Haven ved sine Forbindelser dels med andre botaniske Haver, dels med mange forskellige private Haveejere og Dyrkere af Botaniken har i begge de nævnte Retninger modtaget og tillige afgivet et ikke lidet Antal Exemplarer, hvis nøjagtige Antal er angivet i neden staaende Liste.

	1871:		1872:		1873:	
	Levende Planter	Portioner af Frø.	Levende Planter.	Portioner af Frø.	Levende Planter.	Portioner af Frø.
Afgivet Exemplarer	629	4,116	657	4,200	587	3,491
Modtaget	—	118	153	2,153	410	1,909

De vigtigste og værdifuldeste Bidrag, dels af levende Planter, dels af Frø, hidrøre fra følgende Givere: de botaniske Haver i Dresden, Hamburg, Lund og Paris; Haveselskaberne i Gøteborg og Kjøbenhavn; Landbrugs-Akademiet Petrowska ved Moskau (ved Overgartner Schröder); Krigsministeriet i Washington; den danske Konsul i Puerto Plata; Konsul Carstensen i Marocco; Skibskaptejnerne Andréa, Arbo og Hänschell; Slotsgartnerne Bruun og Rothe; Gartnerne Bremer, Bünger, Gentz, C. Hansen, Hempel, Løve, Løvegren (i Gøteborg), Neumann (i Erfurt), J. P. Ohlsen og Ulrichsen; Apothekerne Baagøe, Hauberg og Styrup (i Venezuela); Dr. Berggren (i Lund); Dr. R. Brown (i Edinburgh); Fru Flindt; Prof. E. Fries; Adjunkt Th. Fries; Forpagter Hofman-Bang; Blomstermaler Holbech; Cand. Jacobsen; Plantør Jacobsen (i Hæsede); Lieutenant v. Janka (i Pesth); Adjunkt Kjellerup; Konsul Krebs; Prof. Joh. Lange; Seminarielærer Mortensen; Baron F. v. Müller (i Melbourne); Boghandler Møller; Cand. Nordstedt (i Lund); Dr. phil. C. M. Poulsen; Justitsraad Riise; Stud. mag. Samsøe-Lund; Prof. Scheffer (i Buytenzorg); Kommandør Schultz; Pastor Viborg; Dr. phil. Warming.

Haven har, ligesom i de tidligere Aar, været aaben for Publikum 2 Dage om Ugen, paa hvilke der om Sommeren stedse har været udstillet et saadant Udvalg af Væxthusplanter, som kunde antages især at interessere de besøgende. I Anledning af Industri-Udstillingen i 1872 var der aabnet Adgang i større Udstrækning, saa vel til Haven som til Væxthusene, for de tilrejsende. — En Opsynsbetjent har, ligesom i de nærmest foregaaende Aar, været tilstede dagligt i Haven fra 1ste Maj til 1ste November for at have Tilsyn med Orden i Haven.

Desuden have Adgangskort til Haven, gjældende for alle Søgnedage, været udstedte til

	1871:	1872:	1873:
Medicinske studerende	107	79	58
Farmaceutiske studerende	44	61	39
Veterinærer	4	"	"
Polyteknikere	4	1	5
Naturhistorikere	12	8	7
Seminarister	4	6	5
Beboere af Nyhavn	15	15	5
Forskjellige	31	13	7
I alt	221	183	126

End videre har der til Manuduktører været udstedt i 1871 7, i 1872 8 og i 1873 5 Kort, ligesom Skoler i hele Perioden have haft Adgang til Haven efter forud gaaende Aftale og under en Lærers Tilsyn.

1872, den 3dje September, afgik ved Døden Professor A. S. Ørsted, som baade i Egenskab af Professor botanices ved sine videnskabelige Arbejder (til Dels paa Grundlag af de af ham fra Central-Amerika hjembragte, den botaniske Have

tilhørende Plantesamlinger) og som Medarbejder ved flere af Havens Samlinger har staaet i et mangesidigt Forhold til Haven. Efter hans Død har Ministeriet overdraget Docent Didrichsen at holde de botaniske Forelæsninger og Øvelser, og Dr. Warming særligt at vejlede de studerende ved Øvelser i Mikroskopets Brug. Til de botaniske Docenters Forelæsninger og Øvelser har der aarligt været afgivet afskaarne Planter fra Friland og fra Væxthusene. Ligeledes har der været afgivet et ikke lidet Antal afskaarne Plante-Exemplarer, aarligt i Gjennemsnit til 45 Lærere og botaniske studerende (med et Antal af c. 560 Gange aarligt).

I Juli 1873 afgik ved Døden Portner og Fyrbøder Jens Jensen, en dygtig og paalidelig Mand, som dels i sin nærværende Stilling, dels som Havearbejder, havde staaet i Havens Tjeneste i 28 Aar. I hans Sted antoges Arbejdsmand Svend Jensen til den ledige Plads som Havens Portner og Fyrbøder.

β. Planteskolen paa Glaciet.

Da dennes Areal allerede tidligere var aldeles optaget og da Opsigelse havde fundet Sted, i Følge hvilken Planteskolens Rømning maatte imødeses som nær forestaaende, blev det nødvendigt at skaffe Plads andetsteds for det stedse voxende Antal Træer og Buske; men da ogsaa den ældre Have var overfyldt paa Grund af dens oven for omhandlede betydelige Indskrænkning, blev i 1871 en Del af den nye botaniske Haves Areal bearbejdet og indhegnet til Brug som midlertidig Planteskole. Her udplantedes et Antal af c. 800 Træer og Buske; denne midlertidige Planteskole kunde dog, som Følge af, at det dertil benyttede Areal skulde planeres, kun benyttes indtil den nye Haves Arboret var saa vidt færdigt, at Indplantning fra Planteskolerne kunde foretages i samme; dette fandt Sted i Foraaret 1873, og i Maj s. A. blev, paa Forlangende af Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse, ogsaa den ældre Planteskole paa Glaciet rømmet og afleveret.

Skjønt den Foranstaltning, som i sin Tid blev truffet ved denne Planteskoles Indretning, ikke har været til fuldt saa stor Nytte for den botaniske Haves Formaal, som den vilde have været, under Forudsætning af, at Havens Flytning havde fundet Sted nogle Aar tidligere, idet flere Træer vare blevne for store til med Held at kunne flyttes, maa det dog erkjendes, at Haven imod en forholdsvis ringe Udgift paa dette Areal har opdraget et betydeligt Antal Træer og Buske, som nu ere komne den nye botaniske Have til gode og pryde sammes Arboret.

b. Herbarierne.

Paa Grund af disses stadige og betydelige Tilvæxt og successive Indordning af det fra ældre Tid henliggende Materiale er den til Herbarierne disponible Plads efterhaanden blevet saa indskrænket, at der ikke uden Skade for Samlingerne kan indlemmes alt, hvad der yderligere skulde have Plads i Herbarierne; paa Grund af denne Overfyldning har desuden enhver Indordning været forbundet med stor Ulejlighed og Tidsspilde, og ikke lidet af det tilstede værende Stof maa indtil videre henligge uden at komme Videnskaben til gode. Den længe paatænkte Udvidelse af Herbarielokalerne ved den nye Museumsbygning's Opførelse maa altsaa erkjendes for en i høj Grad paatrængende Foranstaltning, for at der kan opnaas en hensigtsmæssigere Ordning af Materialet, Plads til Anbringelse af den betydelige Del, som indtil videre maa henligge uordnet og ubenyttet, og for at Arbejdskræfterne paa en mere hensigtssvarende Maade kunne benyttes til Sam-

lingernes videnskabelige Bearbejdelse, i Stedet for, at de nu for en stor Del medgaa til den rent materielle og lidet lønnende Omsorg, for ved idelige Lempelser og Omflytninger i det snævre Rum at sikre det for Haanden værende Stof mod at lide Skade.

Herbariet er blevet forøget dels ved Gaver, dels ved Kjøb, Aktietegning eller Bytning.

I det almindelige Herbarium, saa vel som i Specialherbarierne, ere de i de seneste Aar erhvervede Planter, derunder indbefattet tørrede Exemplarer af de i den botaniske Have dyrkede Arter, efterhaanden interkalerede. Indordningen er i de senere Aar stadigt blevet vanskeligere, dels fordi Rummet ikke vel tillader en stærkere Sammentrængning af Skabene, dels fordi det paa Grund af den forestaaende Flytning maatte anses for urigtigt at anskaffe flere Herbarieskabe.

Af Kryptogamerne er Bregnernes Ordning og Bestemmelse tilendebragt ved Kand. Kiærskou, som har udarbejdet en Fortegnelse over Havens Bregnesamling. Desuden ere de grønlandske og spidsbergenske Mosser, for største Delen samlede af Dr. J. Vahl, hvilke hidtil havde henligget ubestemte, nu indordnede, efter at de ere blevne bestemte af Dr. S. Berggren. Lavarterne i Havens Herbarium ere gjennemgaaede kritisk af Pastor Deichmann-Branth, Svampene indordnede af Kand. Kiærskou, saa at nu samtlige Kryptogamer ere i det mindste foreløbigt ordnede saaledes, at de kunne benyttes til Studier.

Af Doubletterne fra det Liebmannske Herbarium er der uddelt Samlinger til Museerne i Kew, Paris, Leiden, Lund, Stockholm, Christiania, St. Petersborg og Berlin, samt til Prof. E. Fries, Asa Gray og Alph. de Candolle.

c. Museet.

I dette er der foretaget en Revision og Ordning af de opstillede Gjenstande, og Interkalationen af de hidtil ikke indordnede er fortsat. Indsamling af Planter eller Plantedele af systematisk, morfologisk eller teratologisk Betydning er fortsat med Bistand af botanisk Gartner Friedrichsen, og omtrent 150 Stykker, for største Delen fra botanisk Have, ere indlemmede i Samlingen.

d. Bibliotheket

har i de 3 her omhandlede Aar, dels ved Kjøb, dels ved Gaver fra forskjellige, faaet en Forøgelse af 363 Værker (i 427 Bind) foruden 38 Tidsskrifter, nemlig 6 danske, 3 svenske, 2 russiske, 11 tyske, 1 østerrigsk, 1 italiensk, 5 franske, 1 belgisk, 7 engelske, 1 nordamerikansk.

De betydeligste Gaver i denne Periode ere modtagne fra det kgl. danske Videnskabernes Selskab (et større Antal botaniske Værker, deriblandt forskjellige af det Leopoldinske Akademis Skrifter), fra den kgl. nederlandske Regering (Bryologia Javanica), dernæst fra Mr. Du Mortier, Præsident for det kgl. belgiske botaniske Selskab, og fra Mr. Leon Marchand i Paris.

3. Det zoologiske Museum.

Det er allerede foran under II. 4 (Side 142) bemærket, at der ved kgl. Resol. af 13de September 1872 blev tilstaaet Professor zoologiæ, Etatsraad, Dr. phil. Steenstrup for et Tidsrum af 2 Aar fra 1ste April 1873 at regne Fritagelse for de ham i Egenskab af Professor zoologiæ paahvilende Forretninger, dels som Bestyrer af

den under Universitetets forenede naturhistoriske Museum hørende anden Afdeling, dels som Medlem af Museumsraadet. Det blev derhos ved samme Resolution bifaldet, at disse Forretninger i bemeldte Tidsrum udførtes af Dr. phil. Lütken paa dennes eget An- og Tilsvær. Konsistorium valgte derefter i et den 16de Oktober s. A. afholdt Møde Professor Schjødt til midlertidig Formand for Raadet for det nævnte Tidsrum.

— Efter at de Bøger og mindre Skrifter, hvoraf det nye zoologiske Museum fra forskellige Sider var kommet i Besiddelse (fra det forrige kgl. naturhistoriske Museum, Universitetets forrige zoologiske Museum og Undervisnings-samling, de Christian VIII's partikulære Kabinet tilhørende Bøger, forskellige Gaver og Sendinger) vare blevne sammenordnede, og Museet til sit eget Bibliothek havde udtaget, dels hvad der maatte fornødent til dets eget Brug, dels hvad der maatte betragtes som særlig fremmende den videnskabelige Virksomhed, blev der til Universitetsbibliotheket afgivet en Del Skrifter, især Tidsskrifter, som dette manglede, og som maatte erkjendes at være til større Gavn for den almindelige Afbenyttelse der, end i Museets eget Bibliothek. Det derefter tilovers blevne Antal af Skrifter blev med Konsistoriums Tilladelse afhændet ved offentlig Auktion sammen med Universitetsbibliothekets Doubletter, og Overskuddet taget til Indtægt for Museets Fælleskonto, for deraf at bestride Udgifterne ved Bibliothekets Sammen-smeltning, m. v.

— Da Museumsraadet har ment, at den første Beretning, der afgives om Museet som Helhed, efter at den nye Bygning er taget i Brug og Foreningen med det ophævede kgl. naturhistoriske Museum er blevet faktisk fuldbyrdet, burde være noget mere udførlig, har der ikke i dette Hefte kunnet optages nogen Meddelelse om det zoologiske Museums Virksomhed.

4. Det mineralogiske Museum.

De af Bestyreren, Professor Johnstrup for Aarene 1871—73 til Ministeriet afgivne Beretninger om Museet meddeles her uddragsvis.

a. Aaret 1871.

Museets Samlinger ere i det forløbne Aar blevne betydeligt forøgede, saa at Tilvæxtjournalen endog udviser en Tilgang af ikke mindre end 4,274 Numre, det største Antal, der nogensinde er modtaget i Løbet af et Aar. Dette hidrører vel for en Del fra indkjøbte norske og nordamerikanske Mineralier, saa vel som fra Gaver, men skyldes dog hovedsageligen de Indsamlinger, der ere foretagne af Bestyreren og den ene af Museets Assistenten.

I April Maaned havde Bestyreren nemlig Lejlighed til at foretage med de studerende en Exkursjon til Bornholm, hvor der især indsamledes Forsteninger, henhørende til den derværende Overgangsformation, og dette, saa vel som hvad han havde hjembragt fra Undersøgelsesrejsen i 1870, er nu bestemt og indordnet i Museets dansk-geognostiske Samling, ligesom ogsaa Resultaterne ere blevne meddelte paa Mødet i det kgl. danske Videnskabernes Selskab den 28de April. Endvidere har han med Ministeriets Tilladelse og med Understøttelse af det paa Finantsloven bevilgede Beløb til geognostiske Undersøgelser foretaget en Rejse paa Island fra 29de Maj til 10de September, nærmest for at undersøge for Justitsministeriet de derværende, Staten tilhørende Svovllejer paa Nordlandet, saa vel

som Dobbeltspatbruddet paa Østlandet. For tillige at gjøre denne Rejse frugtbringende for Museet, berejste han flere af de i mineralogisk Henseende vigtigste Punkter, navnlig Berufjord, Øfjord, Kalmannstunga, Baula, Thyrell ved Hvalfjorden, Geysir og Seljadalr, saa vel som den interessante forsteningsførende Tertiærdannelse ved Halbjarnarstaðir nær ved Husavik, hvorfra han hjembragte en stor Samling Mineralier og flere nye Forsteninger.

Endvidere har Museets Assistent, Kand. Steenstrup, med Understøttelse af Kultus- og Indenrigsministeriet foretaget en Rejse i Nord-Grønland, idet han fulgte med den i Maj Maaned herfra afgaaede svenske Expedition, som skulde hjembringe de i 1870 af Professor Nordenskjöld fundne Jernmasser, der anses for at være Meteoriter. I Henhold til den ham medgivne Instrux var han tilstede ved Borttagelsen af samme og har i sin Tid til Ministeriet indgivet en Beretning om de af ham gjorte Iagttagelser. Af de Jernmasser, der ved Fordelingen tilfaldt Danmark, nemlig en større paa cirka 20,000 Pd. og 5 mindre med en samlet Vægt af 450 Pd., henligger den store paa Orlogsværftet, de mindre i det mineralogiske Museum, og der er endnu ikke taget nogen endelig Bestemmelse om deres fremtidige Opbevaringssted, da det er ønskeligt først at komme til Kundskab om, hvorvidt de kunne taale at henligge i Luften uden at forvitte*). Den store har hidtil holdt sig godt, de mindre forvitte derimod saa stærkt i den tørre Luft i Museet, at det synes nødvendigt at opbevare dem i Spiritus, hvad der imidlertid ikke godt kan lade sig gjøre med den store, skjønt man i Stockholm skal være betænkt paa at gribe til denne Udvej, for at forebygge en snarlig Tilintetgjørelse. Det andet Formaal med Kand. Steenstrups Rejse i Grønland var at undersøge Kuldannelserne langs Vaigattets Kyster; han hjembragte en større Samling Planteforsteninger derfra, som endnu ikke er blevet undersøgt, lige saa lidt som Dyreforsteningerne derfra. De sidste vare ikke tidligere kjendte og ville sikkert tjene til at give Oplysninger om Formationens Alder. — Endskjønt det ikke vedrører Museets Tilvæxt, maa dog her berøres, at han i Henhold til en Opfordring fra Bestyreren, tillige har foretaget Undersøgelser og Indsamlinger fra de eskimoiske Kjøkkenmøddinger og Begravelsespladser. Det hjembragte Materiale er afgivet til Etatsraad Steenstrup, der har meddelt Resultaterne paa 2 Møder i det kgl. danske Videnskabernes Selskab den 22de December 1871 og 12te Januar 1872.

De andre Samlinger ere ikke forøgede i saa stor en Maalestok som de foran nævnte, og i Museets indre Organisation er der i det forløbne Aar ikke foretaget nogen Forandring.

b. Aaret 1872.

I en længere Aarrække har der været stræbt efter at kunne tilvejebringe en efter Forholdene afpasset Opstilling af en Del af Museets Samlinger, saa at disse derved kunde være tilgængelige for det større Publikum og tjene til at give et Billede af Mineraliernes almindelige Egenskaber og Opræden i Naturen, samt af, hvad der vedrører de danske geognostiske Forhold, og der er til dette Øjemed efterhaanden anskaffet de fornødne Glaskugler og Montrer, hvorunder navnlig større Exemplarer af Mineralierne og danske Forsteninger ere anbragte. Der var i det forløbne Aar i Anledning af den i Kjøbenhavn foranstaltede nordiske Industri-

*) Se herom foran Side 112—13.

udstilling særlig Opfordring til at lade Museet være aabent for Publikum, da man kunde vente, at adskillige fremmede vilde ønske at bese Samlingerne, og Arbejdskraften i Museet blev derfor for en væsentlig Del anvendt til den endelige Ordning og Etikettering af alle de opstillede Gjenstande. Disse suppleredes med en ny Samling af Sten- og Jordarter fra Danmark, der anbragtes paa Bordene i Auditoriet, medens der til Oplysning heraf fandtes ophængt paa Væggene de nødvendige geognostiske Kort og Profiler. Ved beredvillig Imødekommen fra Ministeriets Side tilvejebragtes endvidere Midlerne til Assistance ved Fremvisningen*), der varede fra den 1ste Juli—31te Oktober.

I selve Industri-Udstillingen har Museet ogsaa taget Del, dels direkte ved at opstille paa Bastionen den 13,200 Pd.***) vægtige, fra Grønland hidbragte, nikkelholdige Jernmasse, der af Professor Nordenskiöld anses for at være en Meteorit, dels indirekte ved for Ejerne af Faxø-Kulgruber at supplere en af dem til Museet indsendt Samling af Faxøforsteninger, og besørge den opstillet i selve Udstillingsbygningen til Oplysning af, hvad det er for Dyreformer, der væsentligst have bidraget til Dannelsen af denne i sit Slags næsten enestaaende Koralbanke fra en tidligere Jordperiode.

Ogsaa med Hensyn til Museets Tilvæxt har Industriudstillingen ikke været uden Betydning, idet det ved den norske og svenske Kommissærs Mellekomst er lykkedes at faa afgivet til Museet en større Mængde af de der udstillede skandinaviske Malme og Hytteprodukter, og deriblandt ikke faa meget store Stykker, der ellers vanskelig kunne erholdes her, og som kunne finde Anvendelse dels til at opstilles i Museet oven paa Skabene, dels som Doubletter.

Ved Landmandsforsamlingen i Nykjøbing paa Falster havde Museet opstillet af sine Doubletter, ligesom ved de tidligere Møder, en Samling danske Sten- og Jordarter, kun i noget større og mere karakteristiske Exemplarer.

En meget betydelig Del af Museets Tilvæxt er tilvejebragt af Bestyreren paa de Rejser, som han har foretaget til forskellige Punkter af Danmark og Færøerne, saa vel som af Museets Assistent, Kand. Steenstrup, der ledsaget af cand. polyt. Rode har fortsat de i Fjor i Nordgrønland begyndte Undersøgelser og Indsamlinger ved Understøttelse fra Kultus- og Indenrigsministeriet. Hensigten med denne Rejse var navnlig at skaffe yderligere Bidrag til at lære det grønlandske Jerns Optræden og Dannelsesmaade at kjende, samt foretage Specialstudier af alt, hvad der vedrører de ved Vaigattet forekommende Kuldannelser. Bestyreren har været sat i Stand til at kunne benytte Dr. Mørchs sagkyndige Bistand til Bestemmelsen af de danske tertiære Forsteninger, hvilket skyldes Renterne af de opsparede Beløb paa de Moltkeske Legaters Konto II, og som i Følge Ministeriets Skrivelse af 4de Juli 1871 ogsaa i Fremtiden er forbeholdt at maatte kunne finde en lignende Anvendelse.

Tilvæxtjournalen udviser en Tilgang af i alt 3,238 Numre, hvoraf en meget betydelig Del vedrører den mineralogiske Afdeling.

*) Se foran Side 111—12.

**) I Følge Meddelelse fra Chefen for Orlogsværftet, Kommandør Krieger, har den den her angivne Vægt og ikke 20,000 Pd., hvortil den ansloges af Professor Nordenskiöld og Baron v. Otter.

c. Aaret 1873.

I Museets Magasiner har der i en Aarrække henstaaet betydelige Beholdninger af Mineralier og Bjergarter, i et Antal af over 100 uaabnede Kasser; af disse havde Konferentsraad Forchhammer modtaget den ene Halvdel, der udgjorde en Del af Kong Christian VIII's Samlinger paa Amalienborg, medens Professor Johnstrup afhentede den anden Halvdel fra det kgl. naturhistoriske Museum i Stormgade ved Bortflytningen af de derværende Samlinger. Saa ofte der har været Lejlighed dertil, ere disse Kassers Indhold blevet gjennemgaaet efter Aaret 1867, men først i 1873 har Bestyreren kunnet tilendebringe dette Arbejde. En Del af disse Samlinger, der hidrørte fra Grev Vargas Bedemars Rejser, vare af saare ringe Værdi paa Grund af slet Opbevaring og Mangel paa Etiketter; men der var ogsaa meget, især fra hans Rejse til Færøerne, der dels kunde anvendes til at supplere Museets Hovedsamling, dels kunde afgives til Doubletsamlingerne, som derved have faaet en værdifuld Forøgelse, navnlig af Zeolither, Kalcedoner og almindelige Opaler.

I de fra det kgl. naturhistoriske Museum modtagne Kasser fandtes især norske, svenske og finske Mineralier, der saa vel som en stor Mængde mere almindelige Mineralier fra andre evropæiske Lande, ligeledes ere at betragte som Doubletter, paa ganske faa Undtagelser nær. Det vil heraf fremgaa, at Universitetets Doubletsamling er voxet i en ganske betydelig Grad; dette er vel af stor Betydning for Bytteforbindelserne, men paa den anden Side har det foraarsaget adskillige Vanskeligheder baade i Henseende til at faa oparbejdet et saa betydeligt, og derfor kun foreløbig ordnet Materiale, saa vel som ogsaa med Hensyn til Pladsen til dets Anbringelse i Museets allerede i Forvejen overordentligt indskrænkede Rum.

Hvad dernæst Benyttelsen af den til Bestyrerens Raadighed stillede Assistance angaar, da har Museets første Assistent, Docent Hoff, udelukkende været beskæftiget med at katalogisere og etikettere den største Del af de i Aarets Løb modtagne Samlinger, hvoraf der i Modtagelsesprotokollen er indført ikke mindre end 4,093 Numre, ligesom han ogsaa har besørget Afsendelsen af de fra Museet afgivne Suitter til Ind- og Udlandet. Den anden Assistent, Kand. Steenstrup, har mest været beskæftiget med at gennemgaa og indordne de af ham i 1872 hjembragte Mineralier og Bjergarter fra Grønland, og har i Slutningen af Aaret begyndt paa at sammenarbejde alle Museets Samlinger fra Grønland. Dette ejer nemlig ikke mindre end tre betydelige, til Dels ensartede Suitter, indsamlede af Giesecke baade i Nord- og Sydgrønland i Aarene 1806—13, en mindre Samling fra Pingels Rejse i Sydgrønland i 1828—29, Rinks omfangsrige og værdifulde Samlinger fra Aarene 1848—52, de af Olrik og flere afgivne Suitter, især fra Nordgrønland, og endelig de af Assistent Steenstrup sammesteds foretagne Indsamlinger i 1871 og 1872. Da Museet saaledes er i Besiddelse af det mest udmærkede og fuldstændige Materiale, som nogetsteds findes, og som har stor Betydning ved Studiet af de geognostiske Forhold i Grønland, maa det ogsaa være magtpaaliggende at have det ordnet paa en overskuelig Maade, saa at nemlig alt, hvad der haves fra hver Lokalitet, er samlet paa et Sted, og ikke som nu spredt paa 4—6 forskellige Steder. Denne Sammenarbejden foretages saaledes, at alle originale Etiketter bevares ved Siden af de nye, og der vil senere blive optaget en særskilt Fortegnelse over det hele.

Endvidere har Dr. O. Mørch været beskæftiget med at bestemme de fra

Cragformationen paa Island i Aar modtagne Forsteninger, samt fortsat den i Fjor paabegyndte Bestemmelse af de danske tertiære Forsteninger, og har meddelt sine Resultater paa det i 1873 her afholdte skandinaviske Naturforsker møde.

Med Hensyn til den ved Bestyrerens geognostiske Rejser, hvortil der aarlig er tilstaaet ham paa Finantsloven en Rejseunderstøttelse af 300 Rd., tilvejebragte Fuldstændiggjørelse af Museets Samlinger, bemærkes følgende. Medens han i Aarene 1871 og 1872 næsten udelukkende var beskæftiget med nogle Specialstudier paa Island og Færøerne, har han i Aar atter kunnet beskæftige sig med enkelte Spørgsmaal vedrørende Danmarks Geognosi. Næst efter at have berejst en Del af Jernbanegjennemsnittene mellem Holbæk og Kallundborg, har han flere Gange undersøgt Hævningsfænomenerne i Møens Klint og haft Lejlighed til paa Rügen at anstille en Sammenligning mellem Kridtdannelserne der og paa Møen. Senere har han i Forening med Etatsraad Steenstrup berejst Vendsyssel, hvor de have fundet interessante Bidrag til vore glaciale Dannelser, og have medbragt derfra et betydeligt Materiale af glaciale Forsteninger, der imidlertid endnu ikke er endeligt bearbejdet. For at undersøge en yngre forsteningførende Dannelse, der af Forchhammer er benævnt Cyprineler, har Bestyreren foretaget tvende Rejser til Langeland og Ærø, samt en Rejse til Als og den østlige Del af Slesvig, især i Omegnen af Flensborg; hvad der paa disse Rejser er blevet indsamlet, vil først senere efter Bearbejdelsen blive indlemmet i Museet.

Med Hensyn til Museets Tilvæxt maa særligt udhæves tvende Samlinger, der danne en meget betydelig Del af Museets Forøgelse i Aar, nemlig Kryolith-mineralierne, der ere aldeles enestaaende, og de af Dr. Lasard forærede Lias-Forsteninger, der have en betydelig Værdi, og hvoraf Museet hidtil har maattet nøjes med Gipsafstøbninger.

5. Det kemiske Laboratorium.

Antallet af de studerende.

	Medicinske studerende.	Farmaceutiske studerende.	Polyteknikere.	andre studerende.	I alt	
					studerende.	Antallet af ugentlige Arbejdsdage.
Høstsemestret 1871.....	71	32	6	„	109	353
Vaarsemestret 1872.....	50	43	8	4	105	379
Høstsemestret 1872.....	57	43	9	2	111	384
Vaarsemestret 1873.....	68	36	5	4	113	391

I Gjennemsnit har altsaa hver studerende arbejdet i Laboratoriet i 3,44 Dage hver Uge. Laboratoriet har ligesom tidligere været aabent for de studerende 4 Dage hver Uge fra Kl. 12—3 og for viderekomme hver Dag fra Kl. 10—3.

Antallet af Examina.

Praktisk Examen har været afholdt for følgende Antal af studerende:

	Lægevidenskabelig Forberedelses- examen.	Farmaceutisk Examen.	Polyteknisk Examen.	Antallet af de praktiske Prøver.
Januar 1872	21	12	4	65
Juni 1872	49	16	"	97
Januar 1873	18	23	5	97
Juni 1873	39	19	"	96

Desuden har der været afholdt en Magisterkonferents i Kemi i Aaret 1873.

Antallet af Assistenten. I Skrivelse af 8de Oktober 1871 indberettede Laboratoriets Bestyrer, at det stigende Antal af studerende nødvendiggjorde en Forøgelse af Assistenternes Antal ved Laboratoriet, og under 21de s. M. bifaldt Ministeriet, at der foruden de tvende normerede Assistenten benyttedes tvende Hjælpeassistenten, en ved hver af Laboratoriets Afdelinger, hvis Lønninger foreløbig blev afholdte af Laboratoriet. Under 28de September 1872 meddelte Ministeriet, at det til Lønning af Hjælpeassistenten, i Henhold til Bestyrerens Indstilling af 12te s. M., havde optaget en Tillægsbevilling af 400 Rd. fra Aaret 1872—73 og en Forøgelse paa Laboratoriets Budget for Aaret 1873—74 af lignende Størrelse.

Videnskabelig Virksomhed. Videnskabelige Arbejder ere i det nævnte Tidsrum udførte i Laboratoriet efter en større Maalestok, dels af Laboratoriets nuværende Bestyrer, dels af hans daværende Assistent, Dr. phil. Topsoe, idet den første fortrinsvis har arbejdet paa Thermokemiens og den sidste paa den krystallografiske Kemis Omraade. Resultaterne af disse Arbejder ere offentliggjorte dels i Videnskabernes Selskabs Skrifter, dels i Udlandets videnskabelige Tidsskrifter, især i Poggendorffs Annalen der Physik und Chemie og i Berichte der deutschen chemischen Gesellschaft zu Berlin, fra hvilke de ere overførte i andre af Udlandets Tidsskrifter.

Laboratoriets Lokaler. Omdannelsen af Laboratoriets Lokaler er blevet fortsat gennem det nævnte Tidsrum, dels for at skaffe fornøden og hensigtsmæssig Plads til Veje for det meget betydelige Antal Elever, der er mer end dobbelt saa stort som det, for hvilket Laboratoriet i sin Tid blev bygget, dels for overhovedet at bringe Laboratoriet i en Tilstand, som svarer til Nutidens Fordringer.

6. Det astronomiske Observatorium.

I Tidsrummet 1871—1873 ere Observatoriets tvende Hovedinstrumenter, den store Merz'ske Refraktor og den Pistor'ske Meridiankreds, blevne vedligeholdte i alle Henseender og afbenyttede ved de regulære Observationer. Disse to Instrumenter, der nu uden Afbrydelse have været i Brug i over 14 Aar, ere endnu for Tiden omtrent i den samme fortrinlige Tilstand, hvori de have været fra Begyndelsen af.

Et tredje, nyt og stort Hovedinstrument, bestemt til zonevis Observation af Smaastjerner (det saakaldte Zoneinstrument), er i oven nævnte Tidsrum, efter at det med Kultusministeriets Tilladelse havde været fremstillet paa den nordiske Industriudstilling i Kjøbenhavn, snart efter Udstillingens Slutning blevet opstillet

paa Observatoriet i det dertil bestemte og særlig indrettede Rum. Forfærdiget i fuldständig Overensstemmelse med Bestillingskontrakten i Universitetsmekanikus Jüngers mekaniske Institut her i Byen, er dette Instrument, hvis optiske Dele for øvrigt ere fremgaaede af det Fraunhofer-Merz'ske Institut i München, efter at mangfoldige dertil hørende Indretninger og Apparater efterhaanden vare blevne tilvejebragte, blevet berigtiget med Hensyn til Opstillingsfejlene og er siden taget i Brug.

Alle Observatoriets nyere Pendeluhre og en Del af Kronometerne ere til forskellige Tider blevne eftersete og gennemgaaede, samt stadig holdte i Gang til Afbenyttelse ved Observationerne, og til Brug ved det Observatoriet paahvilende daglige Tidssignal.

Af mindre, nye Instrumenter og Apparater fortjener især Omtale Erhvervelsen af et stort Spektralapparat, hvis mekaniske Udarbejdelse Observatoriet har det Jüngerske Institut (Mekanikus Jürgensen) at takke for, medens det prismatiske Sæt og den optiske Udstyrelse ere fra Merz i München. Dette spektroskopiske Maaleinstrument, indrettet til at forenes med den store Refraktor, er af Professor d'Arrest hovedsagelig brugt, og er almindeligt anerkjendt som et af de fortrinligste Instrumenter af denne Art. Idet man benyttede sig af disse gunstige Omstændigheder, har Studiet af Nebuloserne prismatiske Lysbeskaffenhed i Aarene omkring 1872 udgjort Hovedemnet for Arbejderne paa Observatoriet. Senere har man paabegyndt Studiet af Fixstjernelysets Beskaffenhed, uden at dog de regulære Arbejder ved Observatoriet derover ere blevne tilbagesatte.

Tidssignalapparatet øverst oppe paa Nikolajtaarn, og alle ved Signalgivningen paa forskellige Steder fornødne Hjælpeapparater ere paa Observatoriets Foranledning blevne vedligeholdte, samt i paakommende Tilfælde, uden at der nogensinde har fundet nogen væsentlig Afbrydelse Sted, reparerede og fornyede. Telegrafledningernes uafbrudte Vedligeholdelse besørgedes med rosværdig Præcision af Telegrafingeniør Lorenzen.

Alt det øvrige, til Observationsrummenes Udstyr hørende Materiale, bestaaende af særlig indrettede Trappestiger, Belysningsapparater o. s. v. samt af Mekanismerne til den store Kuppels Oplukning og Omdrejning, saa vel som Spalteklapperne Aabning og Lukning i begge Meridianværelser, er blevet dels vedligeholdt, dels fuldstændiggjort og partielt fornyet.

End videre er Observatoriets Bogsamling blevet forøget med alle udkomne videnskabelig-astronomiske Skrifter, dels ved Kjøb, dels ved, at Observatoriet modtog Publikationerne som Foræringer fra Forfatterne og de respektive Instituter. De mest værdifulde Berigelser skyldes Direktørerne for Observatorierne i Paris, Pulkova (Petersborg) og Leiden.

7. Den fysiologiske Anstalt.

En udførlig Beretning om den fysiologiske Anstalts Oprindelse og Indretning, meddelt af Bestyreren, Professor, Dr. med. Panum, har Pladsen ikke tilladt at optage i dette Hæfte. Da Anstaltens fulde Virksomhed begyndte i April 1869, har den nævnte Beretning ogsaa sin naturlige Plads i de Meddelelser, der skulle omhandle Tiden fra 1863, til hvilken Lindes Meddelelser gaa, og 23de August 1871, med hvilken det her foreliggende Hæfte begynder. Idet der derfor for Tiden maa henvises til den Fremstilling, der er givet af Bestyreren i Nordisk medicinsk

Arkiv Bd. 2 Nr. 2 S. 1—36, skal her kun meddeles, hvad der i den omtalte Beretning indeholdes om Anstaltens Benyttelse i de Aar, i hvilke den har været i Virksomhed.

Efter endt Embedsexamen have følgende yngre Læger benyttet det fysiologiske Laboratorium, dels til Udførelse af videnskabelige Undersøgelser, dels til at uddanne sig i Undersøgelsesmetoderne: O. Storch, P. Heiberg, J. Petersen, A. Boeck fra Christiania, Hartvigsen, Chr. Krarup, Ditzel, C. Lange, Krenchel, O. Krarup, M. Krohn, P. Ørum, S. Sørensen, Buntzen, Levison, Hempel, M. Møller, Schepe'ern, C. Z. Salomonsen og Ammitzbell. Blandt ældre Læger have Professor Drachmann her fra Staden og Professor i Fysiologi Dr. Worm-Müller fra Christiania udført videnskabelige Arbejder i Anstalten. Desuden have mange Læger benyttet Laboratoriet til at faa Spørgsmaal besvarede og mindre Undersøgelser udførte, som havde Betydning for Diagnosen og Behandlingen af enkelte Sygdomstilfælde. Om Deltagelsen af medicinske studerende i de praktiske Arbejder, som Bestyreren i Forbindelse med Assistenten har ledet i Anstaltens fysiologisk-kemiske Afdeling, giver følgende Liste Oplysning:

i Foraarshalvaaret 1868.....	12,
i Efteraarshalvaaret 1869	13 (af hvilke 2 anden Gang),
i Foraaret 1870	15 (af hvilke 10 anden og tredje Gang),
i Efteraaret 1870	10 (af hvilke 4 anden og tredje Gang),
i Foraaret 1871.....	9 (af hvilke 5 anden Gang),
i Efteraaret 1871	19 (af hvilke 3 anden Gang),
i Foraaret 1872.....	8 (af hvilke 3 anden Gang),
i Efteraaret 1872	9 (af hvilke 2 anden og tredje Gang),
i Foraaret 1873.....	22 (af hvilke 7 anden og tredje Gang),
i Efteraaret 1873	13 (af hvilke 8 anden Gang),
i Foraaret 1874.....	8 (af hvilke 2 anden Gang),
i Efteraaret 1874	19 (af hvilke 3 anden Gang).

I alt have saaledes 157 studerende deltaget i disse Øvelser, og af disse have 49 deltaget mere end en Gang*). I enkelte Halvaar har Deltagerens Antal været betydelig større, end det, hvorpaa Lokalet oprindeligt var beregnet. Naar man tager Hensyn til, at Deltagelsen i disse Øvelser er fuldkommen frivillig, at der ikke grundes nogen Examensfordring paa den, og at Adgangen betaales af de studerende til Fordel for Anstaltens Konto, der ellers vilde være utilstrækkelig til at dække Udgifterne, maa det vistnok erkjendes, at der ved disse Øvelser er afhjulpet en Trang, som føles af de studerende selv, og at et forholdsvis betydeligt Antal af de Læger, som herefter udgaa fra Universitetet, ville have faaet en Uddannelse i denne Retning, som de tidligere maatte savne.

*) De Adgangskort, som løses af dem, som første Gang deltage i Øvelserne, lyde paa 2 Arbejdsdage; de, som anden Gang deltage i dem, løse et Adgangskort, som kun lyder paa 1 Arbejdsdag. Dette har dog kun Hensyn til den Betaling, som i Kvæsturen erlægges for Adgangskortene, da begge Partier have fri Adgang til Laboratoriet til enhver Tid, paa hvilken det er aabent, ogsaa uden for de fastsatte Arbejdstider.

I det første Halvaar, da Øvelserne holdtes, betalte Deltagerne et lignende Bidrag, som det, der er foreskrevet for Øvelserne i Universitetets kemiske Laboratorium, dels for at Laboratoriet kunde holdes skadesløst for Forbruget af Materialier, og dels for at den frivillige Assistent deraf kunde faa en, om end ringe Godtgjørelse for den Tid, han anvendte paa Øvelserne. Da denne, Dr Storch, renoncerede paa det ham saaledes tiltænkte Honorar, blev hele Beløbet anvendt til Anskaffelse af nogle Apparater. I de to næst paafølgende Halvaar kunde de studerendes Ønske om disse Øvelsers Gjentagelse ikke opfyldes, fordi Assistentens Ansættelse forsinkedes, men de gjenoptoges, efter at praktiserende Læge Ove Krarup i April 1869 var ansat som Assistent. I Foraaret 1872 afgik denne og cand. med. & chir. Marius Krohn blev i hans Sted ansat, men kom paa Grund af Sygdom, som endte med Døden, ikke til at fungere. Cand. med. & chir. P. Ørum blev da konstitueret, indtil cand med. Buntzen i Efteraaret 1872 blev ansat som Assistent.

Den fysiologiske Anstalt udgjør nu et saare væsentligt Led i det Apparat, som ved vort Universitet anvendes til Medicinens Studium, og allerede den nuværende Generation af medicinske studerende vil vanskelig kunne begribe, hvorledes det var muligt, at man for ikke saa mange Aar siden har kunnet undvære den.

8. Den farmakologiske Samling.

Samlingen har i Aaret 1872 af Justitsraad Riise, Apotheker paa St. Thomas, modtaget en værdifuld Gave af forskellige Droguer, der ere opstillede i det nye Lokale i Universitetsbygningen. Den er desuden blevet forøget ved andre mindre Gaver. I Anledning heraf har Ministeriet for Finantsaaret 1872—73 stillet et Beløb af indtil 200 Rd. til Bestyrerens Raadighed, se herom foran Side 113—14.

IX. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Forandringer i Eforierne m m.

Rostgaards Legat. Efter Etatsraad Grams Død blev det overdraget Professor Aagesen, der midlertidig fungerede som Regentsprovst, indtil videre at bestyre Legatet, og efter Professor Nellemanns Udnævnelse til Regentsprovst, udnævnte Konsistorium ham under 29de November 1871 til Efor for Legatet.

Hofraad Meyers Legat for fattige Studenter overgik efter Etatsraad Buntzens Afgang til Professor Saxtorph som Efor i Følge Konsistoriums Udnævnelse af 28de Februar 1872, ligesom Eforatet for den kirurgiske Instrumentsamling gik over til Lektor Plum i Følge Konsistoriums Udnævnelse af 6te November 1872.

Aschlunds Legat. Professor, lic theol. H. Scharling er af det theologiske Fakultet valgt til Efor for dette Legat.

Til Efor for det Ingestrup-Lundske Legat har Konsistorium den 12te Februar 1873 valgt Professor Hermansen.

Den Arnæ-Magnæanske Stiftelse. Den bestandige Kommission for denne Stiftelse bestaar i Følge kgl. Resol. af 9de Juni 1850*) af 2 af Konsistorium valgte Eforer og 3 Medlemmer, der efter Forslag af Konsistorium beskikkes af Ministeriet med frit Valg mellem Universitetets Lærere og andre, der maatte være

*) Lindes Medd. 1849—56, Side 796—7.